Български език / Bulgarian Language 72 (2025), 4, 9–10
Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372
doi: 10.47810/BL.72.25.04.01

Въпроси на граматиката и правописа на съвременния български книжовен език

Татяна Александрова
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
t_alexandrova_@mail.bg

Четвърта книжка на списание „Български език“ за 2025 г. съдържа статии по въпроси на граматиката и правописа на съвременния български книжовен език. Четири от статиите се публикуват като резултат от работата по проекта „Езикова култура и езикова политика. Употреба на главни и малки букви: актуална писмена практика и нормативни проблеми“, разработван в Секцията за съвременен български език към Института за български език. Две статии са посветени на въпросите на синтактичната структура на българския език.

Якуб Банасяк разглежда „Кондензационни процеси в български и полски изречения, изразяващи причинно-следствени отношения“. Изследването е базирано на постулатите на семантичния синтаксис и проследява формализациите на аргументните позиции, отворени от предиката за чиста каузация. Анализът на модалните и времевите отношения в рамките на разглежданите български и полски изречения води до извода, че техните аргументни позиции не са интенсионални в логическия смисъл на термина, което противоречи на някои твърдения на полската школа по семантичен синтаксис.

Обект на изследване в статията на Милен Томов „Главните и малките букви между собствените и нарицателните имена“ са някои проблемни случаи на употреба на главни и малки букви при съставните собствени имена (пълни и съкратени), при т.нар. *категоризираща дума* и при заместващите географски названия. Предлагат се някои допълнителни критерии и насоки за разграничаване на собствените и нарицателните имена (несобствени описателни изрази) в текст, които биха могли да улеснят избора на единия от двата графични варианта.

© Татяна Александрова, 2025
Тази статия в списание „Български език“ е с отворен достъп и се публикува под международния публичен лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0).

Илияна Кунева анализира някои „Проблеми при употребата на главни букви при съставните собствени имена в българския език“, които са свързани с необходимостта да се прецени дали дадено съчетание е употребено като собствено име, или не. Разгледаните проблемни употреби са свързани със съкращаване или перифразиране на собствени имена. Представени са и техники за улесняване на прилагането на правилата за използване на главни и малки букви във връзка с разглеждания въпрос.

В статията на Александър Георгиев „Собствените имена и връзката им с употребата на главни букви в българския книжовен език“ се разглеждат логико-лингвистичните основания за дефиниране на собствените имена и тяхната връзка с употребата на главни букви в българския книжовен език. Представен е преглед на дескриптивни и каузални теории за референцията. Особено внимание се отделя на съставните названия, които функционират като собствени имена, както и на случаи, при които се наблюдават колебания в езиковата употреба.

В статията си „Колебания при синтактичната употреба на главни букви“ Илиана Стоилова се спира на случаите на колебания при употребата на главни букви след двоеточие в заглавия в публицистиката и в специализирани текстове. Проследена е тенденцията към разширяване на употребата на двоеточието и оформянето на текста след него с начална главна буква. Установява се, че при една част от заглавията това е установен модел на оформяне, докато при друга част от заглавията, както и в специализираните текстове употребата на главна буква след двоеточие е паралелна с оформянето с малка буква според кодифицираните правила.

Малина Стойчева анализира „Техники за разширение на прости синтактични групи с главен член съществително и подчинен член наречие (N → Adv)“ в българския език. След като проследява мненията на различни изследователи относно структурата на тези групи от типа *къщата отсреща*, авторката прави анализ на възможните техники на разширение в трите позиции: вляво от групата, между членовете на групата и вдясно от групата. Посочва се и кой от двата елемента на групата е модифициран във всеки от случаите.

✉ *Доц. д-р Татяна Александрова*
Секция за съвременен български език
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България